

ter nou, de locució adverbial, admetent, conjuntament, el matís d'un contracte de treball fet a l'engròs, dies seguits: car aqueixes condicions facilitaven el pagar-lo a feina feta. A poc a poc, doncs, prengué el sentit de 'a preu fet', «a destajo» (com han traduït alguns aqueixos passatges, amb cronologia prematura). Això passa també en textos marsellesos, com el de 1260 (els mateixos Estatuts ja citats) comentat en una nota de Constans (en *Mélanges Chabaneau, RFgn.* xxiii, 673), com suggereix aquest, traduint *loguat ad escar*, en el text llatí *ad scarum* (veg. Du C.), per «loué à quai», mentre que «à prix fait» (Pard.) és encara prematur, o hi seria només amb el caràcter incipient que he suggerit (supra).

Aquí, però estigué el punt de partida del derivat *escarada*, el qual sí que té el sentit de «a destajo», «a forfait», «a preu fet», i s'aplica sempre a una forma de treball i no a un lloc. Però en la documentació més antiga *escarada* es refereix sempre a naus, com en la continuació del reglament rossellonès de 1364 que he començat a citar més amunt: «si ad escar se nau leja --- hom parsoner en la dita *escarada* --- lo guasany o pèrdo que s fes en la dita *escarada*, al dan ni al profit de la dita *escarada* --- los mercaders fermadors de la *escarada* ---». Ací, doncs, sembla que per *escarada* s'entén, amb caràcter comprensiu i vague, tot el negoci de nolieg i transport de mercaderies per mar, iniciat i contractat quan la nau encara estava a *escar*. De tota manera aviat passa concretament a la feina que es fa en la nau, en calafatar-la o reparar-la: «de la *scarata* navis mee», doc. ross. de 1371; en el següent, *escarada* es refereix molt menys al nolieg que a l'obra dels fusters navals o calafats (com ho mostren els mots que espaijo): «ells noliegen als dits mercaders una nau, huy estant en lo port de Vendres de Copliura, a *ascarada* d'alt a bax --- la qual nos daran adobada e ben fornida e astanya per navegar» si bé conclou incloent-hi encara el contracte comercial: «no poden los dits mercaders descarregar en Nàpols les robes dels dits noliegadors e pertanyents a lur *scarade*», doc. ross. de 1396 (cites segons l'*InuLC*).

Igual en docs. barcelonins i mallorquins: «que fos tractat, ab lo dit mossenyor lo governador, de la *scarada* de las dites sues galeas per guardar de la coste» en un doc. de mj. S. xv (*Ardits* II, 308), «aquest dia fou feta *scarada* del navegar, carregar e descarregar lo pontó, a rahó de una li., 15 s., la pontonada» (*Ardits* a. 1478, *DAG.*), «no gosen ne puxen pendre a *scarada* o preu fet --- res qui toc al office --- de calafat», privilegi reial de 1599 (cita de Careta, *Barbr.*, s. v. *destajo*); «aquella nau se noliega a *scarada*, e no a cot de la Cort, a 12 florins» en un doc. mallorquí del S. xv (recollit per *AlcM*).

Bo i format ja el derivat *escarada*, i havent adquirit el significat de 'obra a preu fet', es va anar estenent, des de la gran especialitat catalana de l'obra, dret i comerç navals, als altres rams de la nostra activitat. Comencem a constatar-ho ja aviat, en el S. xv, en coses de l'art de la construcció i arquitectura, com els docs.

de 1418 (*AlcM*) i en d'altres del S. xvi que addueix el *DAG.*; de més a més: «per la smagineria dels capitels --- los quals li foren donat <s> a *squarada*», doc. Bna., 1448 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 227); «a 13 de desembre 1482, per que ere estat donat a *scarada* reparar lo Castell ---», *Rúbriques* de Bruniquer (III, 223); «per un preu <que> se ha fet demunt lo arch del vestuarió, que no anava comprès en la *escarada*, mall., a. 1692 (i un altre de 1632, *BSAL* VII, 384b; VIII, 415a).

En l'ampliació a d'altres rams del treball ja no em torbaré gaire, puix que no és propi d'un diccionari històrico-etimològic. El mot avui és propi només de les Illes, com escau a la seva procedència naval, i allí ha tingut sobretot una conspícua aplicació al treball agrícola, de preferència la sega, sobre la qual forneixen abundant informació el llibre de Rokseth (*Term. de la Cultura des Céréales à Maj.*, 1923) i el tresor de les cançons i gloses mallorquines, així com el vocabulari de Lluçmajor en el *BDLC* xiv, 207, i l'article *escarader* d'*AlcM*.

De tota manera ens consta que no és menys vigorós a les altres illes: Eivissa («*esquerada*: destajo», PzCabrero; Castelló, *Rond. Eiv.*, 55). Del català passà manllevat al campid. a (*i*)*scarada* «a destajo» (MLWagner, *RFE* IX, 234), aplicat també a la pesca, «a cottimò», «a taccio» (*D. Etim. Sdo.* II, 390). I sigui com a derivat paral·lel, o com a manlleu del català, el trobem en l'occità de les dues riberes del Roine, allí aplicat precisament, com a substantiu, a la colla o brigada de treballadors: «*escaràdo*: un escadron, une troupe» (*Sauvages*), «e di travaiaidou / l'*escarrado* partié, galoio, pèr alestí lou fió de joio» ('les fogaines de Sant Joan'), *Mireio* (VII, 47.4).

DERIV.: *Escaradar* mall., *escarader* 'el qui sega a *escarada*' (Lluçmajor, *BDLC* xiv, 206), 'treballador a *escarada* en general' a totes tres illes [1714, *AlcM*]. Per a *escarar* i *escarat* (II), a Mallorca i Menorca (Ruiz i Pablo, *Nov. Men. IdOr.*, 133), veg. *AlcM*, però quant a *escarat* en el doc. mall. de 1632, potser no ben puntuat, i amb context insuficient, no es veu clar si és abstracte (*AlcM*) o participi, com en aquells articles.⁶

¹ A Sant Pol, Mataró, L'Escala (1937), etc., pronunciaven *askárt*, no sols amb *r* sensible sinó afegint-hi la *-t* paràsita ben coneguda en semblants casos. «Aquesta pala la tenim per fer *askárt*» 'lloc on pugui treure i varar fàcilment la barca', Sant Pol (1931). *L'askár* d'en Llobet, al peu de la vila de l'Escala (1958). *L'escar* de Cala Bona és una de les senyes més observades pels pescadors de Cadaqués (l·listes de 1882-95) També a Tortosa (*BDC* III, 95), a Blanes (*BDC* XII, 30, 35; XIV, 25). Encara que Amades-Roig anotin una forma *escà*, no deu ser de Blanes sinó de Mallorca. També a la costa valenciana, almenys la de Migjorn: a Alfàs diuen *fer askár* o *tirar tafarreta* per 'fer un desembarcador' (1963). — 2 Fins i tot a Ciutadella diuen *askárs* segons Moll (plural). A les costes mallorquines sí que se sent *aská* pertot (d'acord amb la pron. ma-